

Jožef Volc:

Anton Kržič.

IV.

Jeseni leta 1868. je vstopil Anton Kržič v ljubljansko duhovsko semenišče. Z vso vnemo se je sedaj lotil bogoslovnih ved; izmed gimnazijskih knjig mu je bila francoska slovnica še tudi v semenišču ljuba prijateljica. Slovenščino je pa ljubil posebno iz dragega spomina na profesorja Marna. Ondaj je delovalo v semenišču literarno društvo »Slovenska Lipa«; najbrž ga je ustanovil Marn kot bogoslovec. K temu društvu je Anton Kržič takoj pristopil. Pa tudi nazunaj je takoj pokazal zanimanje za slovstveno delo. Ondaj se je preselil v ljubljansko stolno župnišče silno marljivi slovstvenik Luka Jeran. Anton Kržič ga je že pridno obiskoval, ko je bil Jeran še kaplan v Trnovem. Zdaj mu je bila pot do njega še krajša. Postal mu je priden so-trudnik pri »Zgodnji Danici«. Leta 1869. je objavil v tem listu daljša spisa: »Črtice iz življenja sv. očeta Pija IX.« in pa: »Kakšno moč ima revščina in bogastvo do nravnosti in čednosti.« To drugo je razpravna snov, ki jo je Kržič menda prvo obdelal samodsebe; saj šolske naloge mu je doslej nalažala v obdelavo le volja profesorjev. In lahko je pisal Kržič baš o tej tvarini: saj revščino je okušal sam vsa leta svojega šolanja; življenje v obilnosti je pa opazoval tuintam, koder je bival. A ni ga motilo nesoglasje na svetu in prav nič vznevoljalo, da bi bil tožil s Prešernom, ko je videl,

da svoj čoln po sapi sreče,
komur sovražna je, zastonj obrača,
kak' veter nje nasproti temu vleče,
kogar v zibeli vid' la je berača.

Kržič je revščino celo vzljubil, in draga družica mu je bila vse življenje. Bogastva ni nikdar nikoli iskal; kar mu je pa preostalo kesneje v njegovih službah, ob njegovi skoro puščavniški skromnosti, je pa spet razdal drugim. Koliko je storil le za revne dijake in za druge revne ljudske sloje samó v Ljudski kuhinji! Za revne dijake, učiteljske pripravnike, je podaril domala vse, kar je tekom let prihranil.

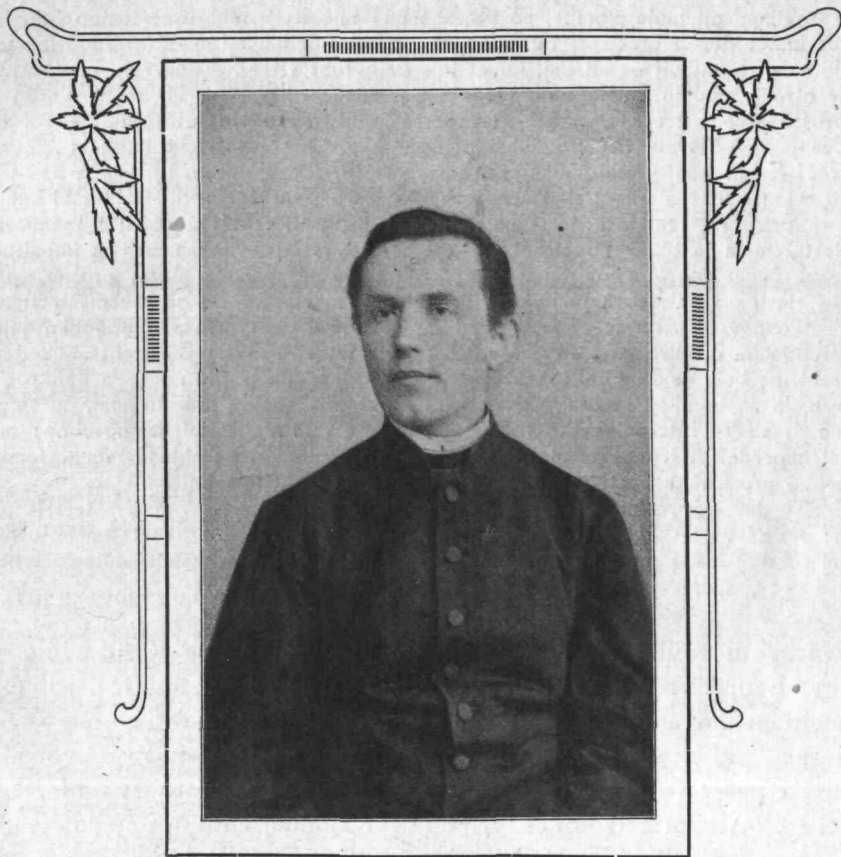
Prišel je pa skrbeti Anton Kržič že v semenišču — podvojeno bolj še kot v gimnazijskih letih — za drugo bogastvo, ki ga molj in rja ne snesta: to je za svetost svoje duše in za plemenitost svojega srca. Eden njegovih sošolcev je dejal pisatelju teh vrstic o Kržiču-bogoslovcu: »Ob njem smo se učili, kaj se pravi: vedro pobožen biti.« Nikoder se ni Kržič nič skazoval, vsako občudovanje in hvalo je šegavo odklanjal. Molil pa toliko in takó prisrčno, da se ni mogel ločiti v kapeli od molitve, ko so bili njegovi tovariši že v živahnih pogovorih zunaj po mostovžih. A ko je došel še tudi »Zakotkarjev« (tako je podpisoval Kržič svoje prve spise),

je brž zadonela vesela pesem v družbi; če druga ne, pa vsaj tista, koder je tudi vsak nepevec lahko pomagal:

Barčica po morju plava —

o le naprej, o le naprej,
dokler je še vetra kaj.

In tako se je približal tudi Kržiču čas — sam ni skoro vedel, kakó in kdaj — da zavozi njegova barčica na visoko morje življenja in da sprejme mornar nase jarem Gospodov. In nič se ga ni plašil Anton Kržič; celó z veseljem ga je pričakoval, saj je vedel, da je lahek in sladak. V 3. letu bogoslovnih

Anton Kržič kot bogoslovec.

študij, dne 31. julija 1871. je prejel Anton Kržič zakrament svetega mašniškega posvečenja. Preden je pa stopil pred oltar Gospodov, se je pa ozrl še enkrat nazaj na to trdo, gruščevo pot, ki jo je prehodil od onih tihih rakitniških pašnikov pa do skrivnostnega miru stolnega vélikega oltarja. In videl je ob tej poti vesčas poleg sebe vidnega angela-variha v rjavi, raskavi meniški obleki — brata svojega, patra Andreja. Prepolno mu je bilo ondaj srce, da bi bil šel k njemu v celico in mu v globoki hvaležnosti poljubil zadnjič dobrotno roko. Ne — ni šlo! Stopil je rajši k pultu,

pa mu napisal pisemce, dihajoče iskreno hvaležnost, pa malo preveto tudi šegavosti — kakor pač ni bilo pri Antonu Kržiču nikoli drugače mogoče. Glasi se — objavljeno naj bo v luč mladini! — tako-le:

Preljubi!

Ko bi bil zdajle pri Tebi, stavim, da bi po svoji zanikrni navadi — molčal. Ali, ker z molčanjem vendar ne more biti vselej vse opravljeno, zlasti v tako imenitnem položaju, v kakršnem sem jaz sedaj, se drznem vsaj pismeno na dan izvabiti nekoliko čutil iz dna svojega zdaj polnega, naprej in nazaj se ozirajočega srca. Zdaj se čutim — in mislim, da po pravici — na meji, sedečega na osodepolnem mejniku, in v enem tednu je prestopek gotov: zato se mi hoté ali nehoté vriva dolžnost, da nekoliko nazaj, pa tudi naprej pogledam. (Nazaj:) Zdaj šele vidim, kako trnjeva pot je bila izpeljana od moje zibelke, po kateri mi bi bilo iti v ničesto žalostno prihodnost. Zares kakor deseti brat sem bil izpahnen; sicer ljubljen od svojih predobrih staršev, znabiti da še najbolj — ali kaj, ko et illis defuerunt vires¹. Toda glej, ob času, ko še moje otročje oko ni videlo sivih oblakov temačne prihodnosti, ko še ni slutilo moje priprosto srce ostrega Demoklejevega meča nad glavo: takrat pride nekdo, takrat prideš — — — Hvala, tisočera hvala, pristrčna hvala, preblagi, srčno ljubljeni Andrejček, za vse! Ko bi kdaj prišle skušnjave, česar me Bog varuj — da bi, kakor ima G. navado rekati gledé staršev: »saj sem vse sam storil, vse sam pridobil,« da bi kdaj tudi jaz — pravim — relate ad Te² kaj enacega mislil ali rekel: že zdaj z vsemi štirimi protestujem in ta tukaj podpisani protest naj bo vselej veljaven, ne pa kaj drugega. Če sem Tvojo dobroto kdaj napak rabil, ali se je nevrednega storil, prosim, spreglej mi — zlasti pri nakupovanju bukev sem bil preveč hlasten, da ne rečem strasten.

Toda v tem, da se Ti za nazaj tolikanj zahvaljujem, sem pač podoben pijancu, ki tirja račun od krčmarja in plača, potem pa le še prav naprej »žehta«. V denarni potrebi me boš, če Bog da, kmalu spravil in sestavil na lastne noge; a koliko drugih potreb, ki se bodo še le zdaj prikazale, ali ki so bile znabiti tudi do zdaj, pa se nisem ravnó drznil Te interpelovati, Ti sam od sebe pa tudi nisi hotel kaj posebno: menim dušni napredek i. t. d. Prosim tedaj, da se naj še nikakor ne sklene račun, temuč še nekoliko prostorčka pusti v zapisniku praznega za prihodnje dni.

Te dni — prosim — se me pa še posebej spomni pri sv. maši s tem le name-nom: v z a h v a l o Jezusu, da me ni le samo že tolikrat kot »centesimam ovem³ k 99tim ostalim nazaj pripeljal, temuč me hoče sedaj po svoji neskončni milosti še drugim za pastirja dati — in da bi se prav izvršilo.

Tvoj Tone.

Na sveto veliko Gospojnico potem je zapel Anton Kržič svojo novo mašo v frančiškanski cerkvi v Ljubljani. Pridigal mu je priljubljeni ljubljanski propovednik Karol Heidrich. Tovariši-bogoslovci so mu pa oskrbeli krasno petje. O, kako je bil srečen ob tej slovesnosti novomašnik, še bolj pa pater Andrej, ko je videl, kakó se mu je čisto izpolnilo, kakor je želel: z lastnimi žrtvami je pripomogel najmlajšemu bratcu, da je stopil pred Gospodov oltar. Da je bila vsa blažena ta dan tudi dobra sestra Micka, uboga služkinja, se razume. Bil je dan, ki ga je za to dobro trojico sam Bog naredil.

Po končani novi maši je hodil Anton Kržič rad pomagat v dušnem pastirstvu patru Andreju v prisilno delavnico. Ondi je tudi prvič pridigoval. Dostavi pa še danes rad: »Ravnal sem modro: ko bi se bilo kaj skazilo, ne bi bili mogli uni tam doli takó raznesti.« Gotovo se je pa zgodelo največ patru Andreju na ljubo.

(Konec.)

¹ t. j. »manjkalo jim je moči (sredstev)«.

² t. j. »z ozirom nate«.

³ t. j. »sto-to ovco«.

